

Bezpečná cesta do školy začína pri samospráve

25.9.2026 - | Slovenská agentúra životného prostredia

Deti chcú chodiť do školy po vlastných. Často im však v tom bráni doprava, stav verejného priestoru či obavy o bezpečnosť. Skúsenosť zo Základnej školy Trebišovská 10 v Košiciach ukázala, že deti dokážu problémy vo svojom okolí nielen pomenovať, ale aj preskúmať a ponúknuť samospráve cenné podklady na ich riešenie.

Aktivita Do školy po vlastných, realizovaná od novembra 2024 do apríla 2025 v rámci projektu LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia, spojila žiakov, školu, odborníkov a verejné inštitúcie. Jej cieľom bolo podporiť bezpečné a udržateľné formy dochádzania do školy – chôdzu, bicyklovanie, kolobežkovanie či využívanie verejnej dopravy – a zároveň poukázať na súvislosti medzi dopravou, kvalitou ovzdušia a zdravím.

Čo vidia deti, keď idú do školy?

Prvým krokom bolo terénne mapovanie okolia školy. Žiaci sami označovali miesta, ktoré pri každodennej ceste vnímajú ako nebezpečné, nepríjemné alebo stresujúce. Upozornili na poškodené chodníky, zhoršenú viditeľnosť na križovatkách, nesprávne zaparkované vozidlá či zanedbané verejné priestory. Svoje skúsenosti zaznamenali do pocitovej mapy, ktorá sa stala podkladom na diskusiu o možnostiach zlepšenia stavu okolia školy.

Súčasťou aktivity bol aj dotazník o spôsobe dochádzania žiakov. Výsledky ukázali záujem o udržateľné formy dopravy, zároveň však poukázali na bezpečnosť a dopravnú situáciu ako významné bariéry.

To je dôležité aj pre samosprávu. Ak chceme, aby viac detí chodilo do školy pešo, bicyklom alebo verejnou dopravou, nestačí ich iba motivovať. Potrebné je vytvoriť podmienky, v ktorých sa budú bezpečne cítiť deti aj ich rodičia.

Ranná špička ukázala viac než len počet áut

Žiaci následne sledovali dopravu a informatívne merali kvalitu ovzdušia počas rannej špičky. Na rohu Rožňavskej ulice, na Popradskej ulici a pri materskej škole na Trebišovskej ulici počítali vozidlá a robili informatívne merania koncentrácie prachových častíc.

Najvýraznejšia dopravná záťaž bola zaznamenaná na Popradskej ulici, kde počas rannej špičky prešlo približne 630 až 740 vozidiel. Hoci koncentrácie prachových častíc tu neboli najvyššie, z hľadiska bezpečnosti išlo o rizikový priestor.

Na rohu Rožňavskej ulice bolo počas jednotlivých dní zaznamenaných 150 až 164 vozidiel, ktoré krátkodobo zastavovali s cieľom priviezť deti ku škole. Práve tu merania zároveň poukázali na vyššie koncentrácie prachových častíc.

Tieto merania nepredstavovali dlhodobé hodnotenie kvality ovzdušia. Ich význam spočíval najmä v tom, že umožnili spojiť skúsenosť detí s konkrétnymi údajmi o doprave a prostredí, v ktorom sa ráno pohybujú.

Z pohľadu ochrany zdravia je pritom dôležité vnímať okolie školy ako priestor, kde sa sústreďujú deti, chodci, cyklisti, verejná doprava aj individuálna automobilová doprava. Práve ranný príchod do školy je časom, keď sa tieto záujmy stretávajú najvýraznejšie.

Čo môže urobiť samospráva?

Skúsenosť zo ZŠ Trebišovská ukázala, že zlepšenie situácie nemusí vždy začínať veľkou investíciou. Prvým krokom môže byť poznanie problému priamo z pohľadu detí a získanie základných údajov o doprave a verejnom priestore.

Pre samosprávu môže byť užitočné:

- vypočítať deti a školu a vytvoriť pocitovú mapu problémových miest,
- zistiť, ako deti dochádzajú do školy a prečo volia konkrétny spôsob dopravy,
- uskutočniť sčítanie dopravy počas rannej špičky,
- sledovať spôsob parkovania a vysadzovania detí,
- preveriť stav chodníkov, priechodov a rozhladových pomerov,
- podľa potreby využiť informatívne meranie kvality ovzdušia ako podklad na ďalšie odborné posúdenie,
- zvážiť úpravu dopravného značenia, organizácie dopravy či parkovania,
- podporovať bezpečné podmienky pre chôdzu, bicyklovanie a verejnú dopravu,
- v kritických časoch posilniť dopravný dohľad a kontrolu dodržiavania pravidiel.

Práve posledné opatrenie prinieslo zaujímavé zistenie aj v Košiciach. Počas prítomnosti hliadky mestskej polície pri materskej škole na Trebišovskej ulici sa znížil počet vozidiel porušujúcich zákaz vjazdu. Ukázalo sa teda, že účinné riešenie nemusí byť vždy stavebné alebo finančne náročné.

Škola ako partner samosprávy

Dôležitou súčasťou aktivity bolo, že deti svoje zistenia neodovzdali iba učiteľom. Dňa 24. apríla 2025 ich prezentovali zástupcom Magistrátu mesta Košice, mestskej polícii, dopravnému inšpektorátu, okresnému úradu a vyššiemu územnému celku.

Takýto model spolupráce môže byť inšpiráciou aj pre ďalšie mestá a obce. Škola nemusí byť iba objektom, ktorý treba dopravne „obslužiť“. Môže byť aktívnym partnerom samosprávy pri identifikácii problémov a hľadaní riešení.

Deti totiž používajú verejný priestor inak ako vodiči, rodičia či dopravní projektanti. To, čo dospelý nemusí vnímať ako problém, môže byť pre dieťa dôvodom, prečo sa na svojej každodennej ceste necíti bezpečne.

Bezpečnejšie školské okolie je investíciou do kvality života

Skúsenosť zo ZŠ Trebišovská ukazuje, že problematiku dochádzania do školy možno riešiť komplexne – od skúseností samotných detí cez mapovanie konkrétnych problémov až po údaje o doprave a kvalite ovzdušia.

Pre samosprávu to znamená možnosť lepšie zacieliť opatrenia a investície. Bezpečný chodník, vhodne umiestnený priechod, regulované parkovanie, dobrá organizácia dopravy či podpora pešej a cyklistickej dopravy môžu mať význam nielen pre bezpečnosť detí, ale aj pre kvalitu verejného priestoru a životného prostredia.

Podpora chôdze a ďalších udržateľných foriem dopravy preto nie je iba dopravnou otázkou. Znamená

menej áut v okolí škôl, viac prirodzeného pohybu detí, bezpečnejší verejný priestor a priaznivejšie podmienky pre život celej komunity.

Deti nemusia byť iba tými, ktorých máme vo verejnom priestore chrániť. Môžu byť aj partnermi, ktorí samospráve pomôžu pomenovať problémy a ukážu, kde potrebujú zmenu. Bezpečná, zdravá a príjemná cesta do školy tak môže byť zároveň jedným z konkrétnych krokov k lepšiemu mestu či obci.

Autori: Imrich Fekete, Jana Janštová, projekt Populair.

Aktivita „Do školy po vlastných“ bola realizovaná v rámci projektu LIFE IP – Zlepšenie kvality ovzdušia (LIFE18 IPE/SK/000010), ktorý podporila Európska únia v rámci programu LIFE a ktorý je spolufinancovaný zo štátneho rozpočtu SR prostredníctvom Ministerstva životného prostredia SR.

<https://www.sazp.sk/novinky/bezpecna-cesta-do-skoly-zacina-pri-samosprave>